

ken ophævet eller glemt; den har været mig velbekendt og ved mange Leiligheder paabe-
raabt af mig (Tscherning: Men ikke fulgt). Men den indeholder ikke nogen bestemt Regel om de Vilkaar, hvorunder Afhændelse kan skee, men det maa beroe paa Forholdene og Om-
stændighederne, som maae bedømmes efter de for-
skjellige Tider. Den ærede Taler siger, at der ikke ligger nogen Lov imellem, at jeg ikke har citeret nogen Lov, som gjør Forandring med Hensyn til Salgsvilkaarene. Naar han blot holder sig til Lovens almindelige Princip, da har han Ret; men vil han lægge det ind i Forordningen, at offentlige Stiftelser ikke maatte faae mere end Bederlag for de daværende Indtægter, saa har han Uret; thi Frdn. af 15 Juni 1792 giver aabenbart enhver Godsbesidder Ret til ved Landgildets Forhøielse at søge de Udgifter erstattede, han havde gjort paa Stedets Forbedring, vel at mærke, ikke saaledes, at disse Udgifter skulde taxeres, og han kun skulde faae Renten deraf; dette bestemmer Forordningen vel ogsaa, men kun forsaavidt han vilde have Godtgjørelse af de daværende Fæstere, men med Hensyn til tilkommende Fæstere overlades ham fuld Raadighed i saa Henseende. Hvad Forordningen foreskrev med Hensyn til de daværende Fæstere var temmelig upractisk; det var sjældent, at Godsseieren kunde faae noget Bederlag for sine Udgifter eller Renter af de daværende Fæstere; thi i Begyndelsen fandt Fæstterne sig ikke lykkelige ved Udskiftningen, de beklagede sig meget mere derover. Derfor opgave Godsseierne for detmeste deres Ret til at fordrø deres Udgifter erstattede af de daværende Fæstere, hvorimod de, skjøndt i Reglen med stort Maadehold, benyttede den Ret, de havde, til at betinge sig forøgede Indtægter af de tilkommende Fæstere. At denne Ret i Almindelighed er benyttet med stort Maadehold, har man aabenbart Beviis for i den Kjendsgjerning, at Fæstebondestanden har i høi Grad udviklet sig, har forbedret sine Naar og er gaaet frem til en høiere Grad af Dphlysning, alt ved Hjælp af den gode Subsistens, som deres Fæstegaarde gavedem, uagtet de maatte betale større Afgifter deraf end i ældre Tider. Jeg seer altsaa virkelig ikke, hvad der er at savne og beklage sig over

ved den nærværende Administration, forsaavidt angaaer det Spørgsmaal, at befordre Selvs eiendom paa de offentlige Stiftelsers Gods. Der er en overordentlig stor Mængde af offentlige Stiftelsers Gods og Beneficiargods, som efterhaanden er blevet Selveiendom, og der overgaaer idelig endnu Mere deraf; men hvad det mig underlagte Ministerium angaaer, skeer det ikke i store Portioner; thi der er kun enkelt saadant Gods tilbage. Jeg seer ikke, hvorfor man skulde nedsætte Commissioner for at undersøge, hvad disse Gods ere værd; der bliver jo anstillet Undersøgelse i ethvert enkelt Tilfælde, naar en Fæster ønsker at kjøbe Gaarden, og jeg troer ikke, at man kan sige, at Priserne skrues saa høit i Veiret, at det kunde være til Hindrer for Fæstteren i at gjøre en fordeelig Handel, ligesom man har mange Exempler paa, at den, der har kjøbt en saadan Eiendom, igjen har folgt den med betydelig Fordeel. Den ærede Taler feiler uden Tvivl ogsaa i det Forhold, han antager, der er mellem de nærmere Bestyrelser af de offentlige Stiftelser og dem, der have Overbestyrelsen. Forordningen af 13de Mai 1769 § 7 taler om Inspectionen og Directionen over Stiftelserne. Derved forstaaes ingenlunde den øverste Regjeringsmyndighed, men Inspecteurerne paa de offentlige Stiftelser og Directeurerne, som ordentligviis vare Stiftammanden og Biskoppen. De stode igjen under vedkommende Regjeringscollegium, nu under Ministeriet; de behøvede dettes Samtykke til at foretage en saadan Afhændelse; men at den høieste Regjeringsmyndighed skulde kunne afhænde Godset, uden at de, hvem den nævnte Bestyrelse var betroet, deri vare enige, er Noget, som vist ikke har været Lovgivningens Hensigt, og som nok heller ikke er blevet fulgt. Jeg troer derfor virkelig, at alle de Anker, der ere forte over Bestyrelserne med Hensyn til den omhandlede Art af Gods, ere ubegrundede.

Justitsministeren: Forsaavidt den ærede Rigsdagsmand for Holbet Amts 2den Valgkreds (Tscherning) ved at omtale Salg paa det Fæstegods, der hører under Lehn og Fideicommisser, er gaaet ud fra sine her i Salen oftere fremsatte almindelige Anskuelse om Fæsteforholdene, hvorimod der vistnok var